

Titulek bude později

Obec Kněžice na Nymbursku je už dlouho energeticky soběstačná. Má za to obdiv i mnoho ocenění, včetně ekologického Oskara v soutěži EON Energy Globe. To dokazuje, že její obyvatelé i zastupitelé chtějí přijímat výzvy a vyrovnat se s nimi. Nyní je ale čeká výzva nová a možná jedna z nejtěžších. Přijmout nová pravidla hospodaření s komunálními odpady.

Tvorba našeho nového zákona o odpadech jako by nikam ani nevedla. Nekonečné odborné debaty, pravidelné odklady pevných termínů a souboje lobistů lidí v obcích a městech již příliš nevnímají. Poctivě třídí odpady a možná spoléhají na své zastupitele, že „legislativu“ nějak ohlírají. Jedním z nich je i starosta Kněžic **Milan Kazda**. Položili jsme mu několik otázek.

Zákon o odpadech se připravuje několik let. Ale již jeho současná verze obsahuje důležité parametry a cíle. Jak hlavně by se jejich uplatnění dotklo obcí v České republice?

Velmi výrazně. Z návrhu zákona hlavně vyplývá, že obce budou zodpovědné za správné třídění odpadů, a to pod hrozbou citelných sankcí. Obce budou mít povinnost v roce 2030, respektive 2035, vytrídít nejméně devadesát procent komunálních odpadů. To znamená, že skládkovat se bude nejvýše deset procent odpadů. Jinými slovy, obce budou patrně již v roce 2021 sankcionovány zvýšenými skladovacími poplatky, pokud nesplní 45 procent vytríděných komodit, tj. plastu, papíru, skla a bioodpadu, z celkového objemu komunálních odpadů – a pro výpočet se použije stav roku 2020. Asi nikdo z nás na obcích neprotestuje proti zvýšení skladovacího poplatku, ale je potřeba, aby cíle byly reálné. Bohužel, praktické zkušenosti obcí nám napovídají, že takto stanovené cíle splnit prakticky nelze. Důležitým faktorem je v mnoha případech i nepřesnost vykazování odpadů – někde se rozpočítávají množství podle počtu nádob v obci, jindy se jedná o „kvalifikovaný odhad“. Určitě je proto v celém odpadovém hospodářství nutná digitalizace údajů. Obce musejí vědět přesně, kolik vyprodukovaly odpadů a kde tyto suroviny skončily. Pro obyvatele je velmi demotivační dozvídat se z médií, že pracně vytríděné odpady skončí na skládce, nebo jsou „energeticky využity“.

Nejen v diskuzích o nové legislativě se často vyskytuje pojem recyklace. Vědí lidé v obcích, co to vlastně znamená? A je recyklace dostatečně řešena v návrhu zákona?

Všechno je to v podstatě o matematice na úrovni základní školy. Legislativa Evropské unie nám nařizuje z již zmíněných 90 procent vytríděných odpadů maximálně 34 procent využít energeticky a 65 procent recyklovat.

Pokud vyjdeme z další rovnice, že na skládky má jít maximálně deset procent odpadů (i když mnohé evropské země snížily skládkování až na jedno procento) vyjde nám skutečné množství odpadů, které lze v obcích využít energeticky a které se musí recyklovat. Návrh zákona má sice v tomto směru pro obce připraveny sankce, ale další článek v řetězci, odpovědný za samotnou recyklaci, bohužel schází. Firmy, svážející odpad, tak mohou poměrně snadno mařit snahy obcí o zapojení se do recyklace tím, že i vytríděné složky znovu „přetřídí“ a neprodejné složky, bez jakékoliv snahy investovat do recyklačních technologií, na vlastních skládkách skládkují.

Absence zodpovědnosti navazujících článků v návrhu zákona toto nastavení prodlužuje o dalších šest let. To je z pohledu obcí těžko akceptovatelné a z pohledu občanů přímo demotivační.

To je ovšem pesimistický výhled. Ale snad existuje pro odpadové hospodářství obcí i šance na zlepšení. Jak v tom mohou pomoci například zemědělci a jejich bioplynové stanice? V regionech jsou přece rozmístěné poměrně pravidelně.

V tomto ohledu skutečně mohou přinést pozitivní informaci, která může mít v praxi významný dopad, pokud ovšem bude pochopena jako příležitost. Po několika letech úsilí se totiž podařilo odstranit základní nerovnost mezi zemědělskými a odpadářskými bioplynovými stanicemi. Až dosud byl tzv. zelený bonus k ceně prodávané elektřiny u zemědělských stanic vyšší, než u stanic odpadářských. Zemědělské bioplynky tím pádem nemohly přijímat biosložku z komunálních odpadů ani dalších zdrojů. Jako zástupci obcí jsme to chtěli napravit i proto, aby byla větší šance zpracovat bioodpad i v regionech. Usilovali jsme o legislativní sloučení těchto dvou kategorií, což se podařilo. A to i díky spolupráci s různými asociacemi a provozovateli pilotních projektů. Všichni totiž poukazovali na fakt, že bioplynové stanice jsou klíčové také pro výrobu paliv pro dopravu a vytápění budov. A kromě jiného to v obcích umožní zpracování velkých objemů posečené trávy, což je jinak problém. Na tento krok však je třeba navázat a novým podmínkám přizpůsobit i legislativu.

V jakém směru? Hrozí nějaký praktický problém při využívání komunálních bioodpadů v bioplynových stanicích? A co kompostování?

Konkrétně jde hlavně o zjednodušení evidence zpracování těchto odpadů, aby provozovatelé zemědělských bioplynových stanic a obce nebyly zbytečně zatěžovány administrativou. Pokud se nám to nepodaří, bude naše úsilí málo platné, protože ani jedna ani druhá strana o to z důvodu složité evidence nebudou stát.

Samozřejmě neopomínáme ani kompostárny, nebo další zařízení, na zpracování bioodpadů z obcí. Jde nám totiž především o to, aby bylo co nejvíce možností zpracování bioodpadů a jelikož bioplynových stanic je v České republice asi 430, kompostáren zhruba také tolik, tak se touto změnou rozšíří síť možného zpracování těchto odpadů a zkrátí se dopravní vzdálenosti, které nejvíce prodražují zpracování bioodpadů. Dnes totiž bioodpady končí „jen“ na sto osmdesáti skládkách. Z toho je patrné, že při svozu do bioplynových stanic a kompostáren může výrazně ušetřit i obecní rozpočet. O eliminaci produkce metanu na skládkách ani nemluvě.

Ve svých vystoupeních jste se často zabýval komunikací mezi obcí a provozovateli bioplynových stanic a dalších zařízení. Co v tomto směru třeba změnit?

Ve vztazích mezi obcemi a provozovateli třeba bioplynových stanic a kompostáren je možné sledovat pozitivní trend. Toto je velice důležité, protože tyto subjekty žijí často v těsné blízkosti, nebo jsou úplně propojeny a proto je potřeba prolomit hranici nevraživosti, aby bylo možné spolupráci navázat a prohlubovat. Provozovatelé jsou často místními lidmi a mnohdy i zastupiteli bráni jako ti, kteří spíše škodí a šidí stát o peníze. Pohled provozovatelů na obce je zase někdy takový, že jim brání v jejich podnikání, zneprístupňují výjezdy na pole a popřípadě i do vlastních areálů.

Toto je potřeba napravit a vytvořit podmínky pro spolupráci, protože jenom tak máme šanci bioodpady odklonit od skládek. A vzhledem k tomu že bioodpad je jednou z **nejsložitějších**

(nejtěžších) složek komunálního odpadu, bude důležité, aby se podařilo (tento odpad odstranit z KO) **lépe komunikovat také se svozovými společnostmi**. Obce se musí blížit k požadovaným třídícím indikátorům a odpadáři musí s vytríděnými komoditami nakládat podle unijních pravidel.

Zdá se, že aplikace nových pravidel přinese ještě dost problémů. Jak může k jejich řešení přispět samotná obec? Co je důležité pro to udělat?

Současná situace může být pro mnohé zastupitele, ale především obyvatele, poměrně složitá. Když se totiž v médiích dozvídají, že velká část pravně a draze vytríděných odpadů končí ve spalovnách, nebo v horším případě na skládkách, snižuje se motivace se do systému aktivně zapojit.

Obce jsou ale připraveny ve zpracování odpadů hrát zejména partnerskou roli. Po vybudování dostatečné recyklační kapacity, i díky podpoře z nových dotačních programů příslušných ministerstev, jsme připraveni do veřejných zakázek aktivně vkládat taková kritéria, která podpoří následné využívání recyklátů, opravitelných výrobků nebo jejich pronájem místo vlastnictví.

Mnohé můžeme změnit už nyní. Třeba, že ve smlouvách s odpadářskými firmami jasně definujeme, že chceme znát seznam zařízení, do kterých budou vytríděné složky odváženy. Na pořadu dne je totiž kvalitní a otevřená partnerská spolupráce, včetně spravedlivého podílu na odpovědnosti.

Připravil Jiří Trnavský

Obrázky (popisky dodatečně):

- 1 starosta
- 2 bioplynová stanice
- 3 třídění odpadů
- 4 schéma z prezentace